

TURISTIČNA
ZVEZA
SLOVENIJE

Šolski center Velenje

Šola za storitvene dejavnosti

Trg mladosti 3, 3320 Velenje

ŽALEC - DESTINACIJA ZELENEGA ZLATA

Tekmovanje Turistični vodnik 2024

Živa Perc, 1. GTT

Mentor: Marko Gams, mag. posl. Ved

Žalec, april 2024

KAZALO

1 UVOD	3
2 PREDSTAVITEV ŽALCA	3
2.1. Opis in lega	3
2.2. Zgodovina	3
3 POTEK VODENJA	4
ODSEK 1 SAVINOVA HIŠA (35 min)	4
ODSEK 2 OBRAMBNI STOLP Z VINSKIM »KEUDROM« (45 min)	4
ODSEK 3 CERKEV SV. NIKOLAJA (15 min)	4
ODSEK 4 EKOMUZEJ HMELJARSTVA IN PIVOVARSTVA (1 h 15 min)	5
ODSEK 5 DVOREC NOVO CELJE (15 min)	5
ODSEK 6 FONTANA PIVA (15 min)	6
4 ČASOVNICA VODENEGA OGLEDA	7
5 GLAVNE ZNAMENITOSTI ŽALCA	7
RIBNIK VRBJE	7
MESTNI PARK	8
SPOMENIK NOB	8
SKOLPTURA HMELJAR	8
STARO MESTNO JEDRO	8
FONTANA PIV ZELENO ZLATO	9
6 INFORMACIJE ZA SAMOSTOJNI OGLED	9
7 VIRI	10
8 PRILOGE	11

KAZALO PRILOG

Slika 1: Načrt vodenja	11
Slika 2: Savinova hiša	11
Slika 3: Obrambni stolp	11
Slika 4: Cerkev sv. Nikolaja	11
Slika 5: Ekomuzej hmeljarstva in pivovarstva	12
Slika 6: Dvorec novo Celje	12
Slika 7: Fontana piva	12

1 UVOD

Za pripravo načrta vodenja po Žalcu sem se odločila zato, ker je to moj kraj odraščanja. Razmišljala sem, kateri kraj naj opišem. Moj domači kraj se mi je zdel odlična ideja, saj Žalca veliko ljudi ne pozna. Poleg manjšega jezera in veliko polj ima tudi objekte za različno rekreacijo. Žalec je zelo prepoznaven po hmelju in pivu, zato mu tudi rečejo: »mesto zelenega zlata«. Glede na to, da je Žalec sedaj zelo poznan po fontani piv, lahko rečemo, da je postal turistična destinacija zelenega zlata.

2 PREDSTAVITEV ŽALCA

2.1. Opis in lega

Žalec je mesto s približno 5.000 prebivalci in leži zahodno od Celja v Savinjski dolini in je mesto že od 1964. Sosednja naselja, s katerimi meji, so Gotovlje, Podvin, Ložnica pri Žalcu, Vrbje in Novo Celje. Leži na nadmorski višini 253 m. Prometnice povezujejo glavne tranzitne smeri proti Ljubljani, Celju, Mariboru, Velenju. Ima dobro cestno in železniško povezavo. Leta 1891 je Žalec pridobil železniško povezavo na progi Celje-Dravograd. (<https://sl.wikipedia.org/wiki/%C5%BDalec>, <https://zalec.si/>.)

2.2. Zgodovina

Žalec, mesto hmelja, se nahaja v Spodnji Savinjski dolini. Je upravno, gospodarsko in kulturno središče v istoimenski občini. Mestna občina Žalec poleg mesta Žalec zajema še del naselja Podvin in naselji Ložnica. V pisnih virih se kraj prvič omenja leta 1182 kot Sachsenfeld. Nekdaj je bil obdan z obrambnim obzidjem, do danes pa se je ohranil le še obrambni stolp pri župnijski cerkvi svetega Nikolaja. V času protestantizma je bila v Zotlovi domačiji molilnica, obstajali so zametki šole in celo bolnišnica.

Večino zgodovinskega obdobja so imeli nadzor nad krajem Babenberžani in Habsburžani. V kraju so prirejali različne sejme in imeli sodišče. Turki so naselje dvakrat požgali. V času reformacije so v Zotlovi kovačnici, ki so jo takrat imenovali Lutrova kapela, opravljali verske obrede.

V Žalcu je 6. septembra leta 1868 potekal znameniti II. slovenski tabor, ki se ga je udeležilo okoli 15.000 udeležencev. Leta 1891 je v Žalec pripeljal prvi vlak, na novozgrajeni progi Celje-Dravograd. Po zapiskih je najstarejši spomenik v kraju nekdanja romanska oziroma gotška cerkev sv. Nikolaja iz 12. stoletja, ki so jo leta 1906 popolnoma prenovili.

Od stare taborske cerkve sta se ohranila del obrambnega zidovja in obrambni stolp. Stolp je edini ostanek obrambnih zgradb. Zgrajen je bil v začetku 16. stoletja. Zraven stolpa stoji cerkev sv. Nikolaja. V mestnem jedru je več stavb, ki kažejo značilnosti pozne gotike. Širčevo hišo iz 1669, v kateri je živel skladatelj Risto Savin, so leta 1972 obnovili, v njej je skladateljeva spominska soba, galerija Doreta Klemenčiča Maja, galerija Savinjskih likovnikov, v pritličju pa Savinov likovni salon ter prostori Turistično informacijskega centra Žalec. (<https://zalec.si/>, <https://sl.wikipedia.org/wiki/%C5%BDalec>.)

3 POTEK VODENJA

ODSEK 1: SAVINOVA HIŠA (35 min)

Obiskovalce pričakamo pred vhodom v Savinovo hišo. Goste najprej **lepo pozdravimo** in jih povprašamo, ali so **prijetno potovali**. Razložimo jim, kje se nahajamo.

Nahajamo se v **središču mesta Žalec**, kjer je urejena hiša Savina kot muzej. Zgodovina, ki je v njej predstavljena zajema **življenje častnika in skladatelja Rista Savina in njegova številna dela**.

Po tem obiskovalce **povabimo v muzej**, kjer vodenje prevzame tamkajšnji informator, ki vodi ogled po muzeju. Obiskovalci se spoznajo z bivalnim okoljem in pripomočki, ki jih je v preteklosti uporabljal skladatelj Savinij. Spoznajo tudi dosežke njegova dela in dosežke.

Po predstavitvi se odpravimo proti obrambnemu stolpu z vinskim »keudrom« oz. vinsko kletjo.

ODSEK 2: OBRAMBNI STOLP Z VINSKIM »KEUDROM« (45 min)

Pot nadaljujemo do obrambnega stolpa, do katerega je dobrih 5 minut hoje. Med potjo se z obiskovalci **pogovarjamo in jih animiramo**. Ko prispemo, obiskovalce **najprej povprašamo**, iz katerega stoletja mislijo, da je stolp.

Povemo, da predstavlja edini ohranjen del nekdanjega tabornega obzidja, ki je stalo na tem mestu. Služilo je za obrambo pred Turki. Imelo je štirikotno zasnovo z visokim obzidjem in štirimi obrambnimi stolpi na vogalih. Leta 2002 so ga prenovili in poleg njega 2 leti kasneje posadili potomko najstarejše vinske trte na svetu imenovano Nikolaja. Z obiskovalci si ogledamo park zeliščnih in aromatičnih rastlin, ki je poleg stolpa. Prostor ob stolpu je tudi prizorišče številnih prireditev.

Nato obiščemo kletne prostore stolpa, ki nudi pokušino najboljših vin Savinjske doline. V zgornjem delu pa je stalna etnološka razstava orodja in oprema za pridelavo grozdja in vina.

Po ogledu obiskovalce pozovemo, da naredimo skupno fotografijo pred stolpom.

Po fotografiranju in ogledu nadaljujemo pot proti cerkvi sv. Nikolaja.

ODSEK 3: CERKEV SV. NIKOLAJA (15 min)

Cerkev stoji poleg stolpa. Najprej obiskovalcem povemo o zgodovini cerkve in njenih prenovah. Nato stopimo v notranjost cerkve, ki hrani več spomeniških vrednosti, med njimi nagrobnike ter znano Bergantovo oljno podobo sv. Miklavža. V cerkvi se odvajajo tudi poroke. Po ogledu nadaljujemo pot proti muzeju hmeljarstva in pivovarstva Slovenije.

ODSEK 4: EKOMUZEJ HMELJARSTVA IN PIVOVARSTVA (1h 15min)

Do muzeja je približno okoli 10 minut hoje. Ko prispemo vodenje prevzame muzejski kustos. Osrednji muzej, ki se nahaja v prostorih nekdanje sušilnice hmelja, je urejen v štirih nadstropjih. Obiskovalec v njem spozna prehrano, oblačila, običaje, številne hmeljarske izdelke ter orodja za pridelavo in obdelavo hmelja. Zbirka je nastala s pomočjo družin, ki živijo s hmeljem, njihove dokumentacije, fotografij, spominov. Ime ekomuzej izhaja iz njegove povezanosti z okoljem in ljudmi.

Na tradicijo hmeljarstva je vezano tudi kar nekaj prireditev, ki so na tak ali drugačen način povezane s hmeljem, tradicijo in običaji: postavljanje hmeljevok, dan hmeljarjev in izbor hmeljarskega starešine in princese, **pohod po hmeljski poti** in hmeljarski likof.

Posebno doživetje v muzeju predstavlja VR film Virtualno doživetje zelenega zlata. Obiskovalci ekomuzeja lahko vstopijo v svet hmeljarjev in ga doživijo skozi virtualno resničnost. 140-letno tradicijo hmeljarstva in njegov vpliv na razvoj življenja na tem območju si obiskovalci z virtualnimi očali ogledajo v 360-stopinjski 3D tehniki.

Nadaljujemo pot proti dvorcu Novo Celje.

ODSEK 5: DVOREC NOVO CELJE (15 min)

Do dvorca je okoli 15 minut hoje. Ko prispemo jim povemo o sami zgodovini dvorca in kdo je tu živel.

Načrte za dvorec je izdelal kranjski deželni stavbni mojster Matija Persky, graški arhitekt Jožef Hueber pa je zasnoval nov portal v grajski park. Pri opremljanju dvorca so sodelovali številni umetniki, med njimi slikar Anton Lerhinger iz Rogatca in graški kipar Veit Königer.

Po letu 1945 je bila v dvorcu bolnišnica za pljučne bolezni, med 1970 in 1980 dom starejših občanov, leta 1983 ga je prevzela delovna organizacija Hmezad Agrina Žalec, od 1995 pa je v lasti Občine Žalec. Leta 2001 je bila izdelana projektna dokumentacija za obnovo dvorca in parka, po kateri postopno potekajo obnovitvena dela. Čeprav je dvorec prazen in nima prave funkcije, se tu odvijajo nekatere že tradicionalne prireditve.

Obiskovalce vprašamo, če so si **zapomnili kdo je naredil načrte za dvorec**. V primeru pravilnega odgovora jih pohvalimo, v primeru napačnega pa prijazno opomnimo, da naj bolje poslušajo in jim še enkrat povemo odgovor.

Nadaljujemo pot nazaj do središča Žalca.

ODSEK 6: FONTANA PIVA (15 min)

Do fontane je 15 minut hoje od dvorca Novo Celje. Ko prispemo jim na kratko predstavimo zakaj in kako je nastala fontana.

Fontana piv je postavljena v mestni park, v središču mesta, ob tržnico. Osnova za arhitekturno zasnovano fontane je simbolna hmeljska kobula, ki se izraža v dveh polkrogih oz. dveh fontanah, eni pivski in drugi, vodni. Polkrogi so oblečeni v bakreno čipko, ki simbolizira peno na pivu. Fontano je gradilo podjetje Remont, tehnologijo pa zagotovilo podjetje Etra.

Fontana piv Zeleno zlato je prejemnica nagrad Sovalec in Sejalec, ki jo za najbolj inovativne turistične produkte podeljuje Slovenska turistična organizacija (STO).

Po predstavitvi fontane obiskovalce povabimo, da si na fontani natočijo vrček piva in degustirajo različna lokalna piva. Nato se **obiskovalcem zahvalimo za ogled, jim izročimo darila: tematsko stekleničko hmeljnega napitka**. Priporočimo se za ponoven obisk ter jih povabimo, da se po želji okrepčajo v bližnji gostilni.

4 ČASOVNICA VODENEGA OGLEDA

Ura, čas	Lokacija	Vsebina
10:00 Ura pričetka se lahko spremeni po dogovoru.	Pred Savinovo hišo	Predstavitve in pozdrav, kratka predstavitev Žalca.
10:10	Savinova hiša	Ogled muzeja.
10:45	Obrambni stolp z vinskim »keudrom«	Predstavitve stolpa in pokušina vin.
11:30	Cerkev sv. Nikolaja	Ogled cerkve sv. Nikolaja
11:45	Ekomuzej hmeljarstva in pivovarstva	Ogled muzeja in VR film
13:00	Dvorec novo Celje	Predstavitve dvorca
13:15	Fontana piva	predstavitve fontane s pokušino vin
13:30	Fontana piva	Zaključek vodenja, zahvala in povabilo na ponoven obisk

5 GLAVNE ZNAMENITOSTI ŽALCA

RIBNIK VRBJE

Ribnik Vrbje se razprostira južno od mesta Žalec, od katerega je oddaljen okoli dva kilometra. Iz Žalca se zavije za vas Vrbje, na koncu naselja se nato parkira na manjšem parkirišču in se po lepo označeni poti odpravimo do ribnika. Na južnem delu ribnika, skoraj tik ob njem, teče reka Savinja. Severno od ribnika Vrbje ležijo slikovita hmeljišča. V vzhodnem območju je dovoz do ribnika, posamezne njive, pasovi grmovja in drevja ter travniki. Ribnik je poimenovan po vasi Vrbje, ki je tudi najbližji kraj. Velik je okoli 13 ha, z vodo pa se napaja iz Podvinsko-žalskega kanala oziroma Struge, ki so ga uredili zaradi pogona žag in mlinov. V Strugo priteka voda iz reke Savinje.

V Vrbju poteka vzreja toplovodnih vrst rib (krapovcev) in zaradi tega se ribnik za potrebe izlova izprazni enkrat na leto. Ob ribniku stoji Ponirkov info center, ki je za obiskovalce odprt v lepem vremenu med aprilom in oktobrom. Okoli ribnika Vrbje poteka ekološka učna pot, ki je prehodna skozi vse leto. V

celoti je speljana po ravnini in primerna za vse starostne skupine. (https://kraji.eu/slovenija/ribnik_vrbje/slo.)

MESTNI PARK

Mestni park se nahaja v bližini cerkve svetega Nikolaja. Na stebru s spominsko ploščo lahko vidimo napis, da so park zgradili delovni ljudje in občani s prostovoljnim delom ob 800-letnici Žalca v maju 1982. Park je lepo urejen in nudi prijetno senco v vročih poletnih dneh. V njem so razpeljane sprehajalne poti in postavljeni klopi. (https://kraji.eu/slovenija/zalec_mestni_park/slo.)

SPOMENIK NOB

Spomenik narodno osvobodilnemu boju (NOB) se nahaja na urejeni zelenici na Šlandrovem trgu, ki je bil nedavno obnovljen in predstavlja središče družabnih srečanj v mestu. Spomenik je bronasti kip partizana s puško v roki in je posvečen 34 padlim borcem, talcem in internirancem. Spomenik je izdelal kipar Božidar Pengov. (https://kraji.eu/slovenija/zalec_spomenik_nob/slo.)

SKULPTURA HMELJAR

Žalec je mesto zelenega zlata – hmelja, kateremu je tudi posvečen spomenik. Žalec se je pričel kot trg hitreje razvijati ravno z razvojem hmeljarstva. Začetki sodobnega hmeljarstva segajo v drugo polovico 19. stoletja, ko je prvi hmeljski nasad posadil Janez Hausenbichler, ki tako velja za očeta hmeljarstva. (https://kraji.eu/slovenija/zalec_skulptura_hmeljar/slo.)

STARO MESTNO JEDRO

V starem trškem jedru stoji Zotlova domačija iz 16. stoletja in Savinova hiša iz leta 1669. Savinova hiša je rojstna hiša znanega skladatelja slovenske moderne Rista Savina, v kateri so obiskovalcem na ogled Savinov likovni salon, skladateljeva spominska soba, dve galeriji, poročni salon in prostori TIC-a Žalec. Nekdanja romanska oziroma gotska župnijska cerkev svetega Nikolaja se v pisnih virih prvič omenja že v 12. stoletju (1173). Ob cerkvi in župnišču je lepo ohranjen obrambni stolp iz 16. stoletja. Poleg teh so v starem mestnem jedru znamenite stavbe še Karčičeva hiša, Kukčeva hiša, Kvedrova hiša, Lorberjeva hiša, Piklova hiša, Roblekova hiša, stara kaplanija, Steinbeckova hiša in Hausenbichlerjeva hiša. (https://kraji.eu/slovenija/zalec_staro_mestno_jedro/slo.)

FONTANA PIV ZELENO ZLATO

Najnovejša turistična pridobitev v Žalcu je fontana piv Zeleno zlato, ki pritegne veliko domačih in tujih obiskovalcev. Nahaja se v mestnem parku, v samem središču mesta, ob tržnici. Zgodba o fontani piv sega v leto 2014. Nastala je na pobudo takratnega predsednika Zveze turističnih društev Občine Žalec Matjaža Omladiča. Gradnja se je začela leta 2016, slovesno odprtje pa je bilo začetek septembra 2016. Osnovo za arhitekturno zasnovo fontane predstavlja simbolna hmeljska kobula, ki se izraža v dveh fontanah oz. polkrogih. Ena je vodna in druga je pivska. Polkrogi so odeti v bakreno čipko, ki je simbol za peno na pivu. Fontano je zgradilo podjetje Remont, tehnologijo pa je zagotovilo podjetje Etra. Fontana Zeleno zlato ima kar osem točilnih pip, na voljo so temno pivo, svetlo pivo, rdeče craft pivo in druga. Fontana predstavlja pravi vrhunski užitek za ljubitelje piva. Obiskovalec za pokušino piva potrebuje steklen vrček, ki se ga lahko kupi na različnih lokacijah v mestu, na voljo pa je tudi v neposredni bližini fontane. Fontana piva Zeleno zlato predstavlja poklon hmeljarski dediščini Spodnje Savinjske doline in Žalca, ki je središče hmeljarstva v Sloveniji. Hmelj daje pivu prepoznavno noto in okus. Je azijskega porekla in napitke so pripravljala že ljudstva v Mezopotamiji in Starem Egiptu. (<https://kraji.eu/slovenija/zalec-fontana-piv-zeleno-zlato/slo>.)

6 INFORMACIJE ZA SAMOSTOJNI OGLED

TIC Žalec

TIC Žalec, Šlandrov trg 25 (Savinova hiša), Žalec

Telefon: +386 03 710 04 34

E-pošta: tic@zkst-zalec.si

Savinova hiša

Šlandrov trg 25, Žalec

Telefon: +386 03 710 04 34

E-pošta: tic@zkst-zalec.si

Ekomuzej hmeljarstva in pivovarstva

Cesta Žalskega tabora 2, Žalec

Telefon: +386 03 571 80 21

E-pošta: ekomuzej@zkst-zalec.si

7 VIRI

<https://www.turizem-zalec.si/sl/imenik/31/ekomuzej-hmeljarstva-in-pivovarstva-slovenije>

https://kraji.eu/slovenija/zalec_fontana_piv_zeleno_zlato/slo

https://kraji.eu/slovenija/zalec_staro_mestno_jedro/slo

https://kraji.eu/slovenija/zalec_skulptura_hmeljar/slo

https://kraji.eu/slovenija/zalec_spomenik_nob/slo

https://kraji.eu/slovenija/zalec_mestni_park/slo

https://kraji.eu/slovenija/ribnik_vrbje/slo

<https://zalec.si/>

<https://sl.wikipedia.org/wiki/%C5%BDalec>

8 PRILOGE

Slika 1: Savinova hiša (<https://www.zkst-zalec.si/sl-sj/imenik/9/savinova-hisa.>)

Slika 2: obrambni stolp (https://krajie.eu/slovenija/zalec_obrambni_stolp/slo)

Slika 3: Cerkev sv. Nikolaja (https://krajie.eu/slovenija/zalec_cerkev_sv_nikolaja/slo)

Slika 4: Muzej hmeljarstva in pivovarstva (<https://www.turizem-zalec.si/sl/imenik/31/ekomuzej-hmeljarstva-in-pivovarstva-slovenije>)

Slika 5: Dvorec novo Celje (<https://www.petrovce.si/znamenitosti/dvorec-novo-celje/>)

Slika 6: Fontana piva (<https://savinjska.info/zacetek-sezone-fontane-piv-2020-zalec-savinjska-regija/>)